

เอกสารประกอบการเรียนการสอน

เล่มที่ 2

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ซอด้วง

รายวิชาการปฏิบัติดนตรีวงเครื่องสายไทย 1

รหัสวิชา ศ20220 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับซอด้วง

นายจำเริญ อนันต์

ครู โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์นางรอง

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำนำ

เอกสารประกอบการเรียนการสอน เล่มที่ 2 เรื่อง ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับซอฟต์แวร์
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ซอฟต์แวร์ ใช้สำหรับประกอบการเรียนการสอนในรายวิชาการปฏิบัติ
ดนตรีวงเครื่องสายไทย 1 รหัสวิชา ศ 20220 กลุ่มสาระ การเรียนรู้ศิลปะ ชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 3 เวลาเรียน 2 ชั่วโมง ข้าพเจ้าได้จัดทำขึ้นเพื่อใช้แก้ปัญหา และพัฒนากิจกรรมการเรียน
การสอน โดยมีการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ได้ด้วย
ตนเอง มีทักษะในการอ่าน คิดวิเคราะห์ มีความรู้ที่คงทน และบรรลุตามจุดประสงค์
ของหลักสูตร

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารประกอบการเรียนการสอน เล่มนี้ จะเป็นประโยชน์
ต่อผู้เรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ขอขอบคุณท่านผู้เชี่ยวชาญ ผู้อำนวยการโรงเรียนและคณะ
ครูโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์น่านรองทุกท่านที่ให้ความร่วมมือ แนะนำ ช่วยเหลือ และให้
คำปรึกษาด้วยดี ตลอดจนทำให้ เอกสารประกอบการเรียนการสอนเล่มนี้สำเร็จและใช้
ประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จำเริญ อนันต์

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำชี้แจงสำหรับเอกสารประกอบการเรียนการสอน	1
คำชี้แจงสำหรับครู	2
คำชี้แจงสำหรับนักเรียน	3
มาตรฐานการเรียนรู้	4
ผลการเรียนรู้	4
สาระการเรียนรู้	5
สาระสำคัญ	5
แบบทดสอบก่อนเรียน เรื่อง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับข้อด้วง	6
แผนผังมโนทัศน์ เรื่อง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับข้อด้วง	9
ตอนที่ 1 เรื่อง ความหมาย ประวัติความเป็นมา หน้าที่ความสำคัญ ส่วนประกอบและลักษณะของข้อด้วง	10
แบบฝึกกิจกรรมที่ 2.1 เรื่อง ความหมาย ประวัติความเป็นมา หน้าที่ความสำคัญ ส่วนประกอบและลักษณะของข้อด้วง	17
ตอนที่ 2 เรื่อง วิธีการปฏิบัติข้อด้วงและการดูแลรักษา	18
แบบฝึกกิจกรรมที่ 2.2 เรื่อง วิธีการปฏิบัติข้อด้วงและการดูแลรักษา	32

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
แบบทดสอบหลังเรียน เรื่อง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับข้อด้วง	33
บรรณานุกรม	36
ภาคผนวก	37
เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน เรื่อง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับข้อด้วง	38
เฉลยแบบฝึกกิจกรรมที่ 2.1 เรื่อง ความหมาย	39
ประวัติความเป็นมา หน้าที่ความสำคัญ ส่วนประกอบ	
และลักษณะของข้อด้วง	
เฉลย แบบฝึกกิจกรรมที่ 2.2 เรื่อง วิธีการปฏิบัติข้อด้วง	40
และการดูแลรักษา	
เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน เรื่อง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับข้อด้วง	42

คำชี้แจงสำหรับเอกสารประกอบการเรียนการสอน

เอกสารประกอบการเรียนการสอน เรื่อง **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับซอฟต์แวร์** หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ซอฟต์แวร์ รายวิชาการปฏิบัติดนตรีวงเครื่องสายไทย 1 รหัสวิชา ศ20220 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เอกสารประกอบการเรียนการสอนเล่มนี้เป็นเล่มที่ 2 เรื่อง **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับซอฟต์แวร์** ใช้เวลาเรียน 2 ชั่วโมง ในเอกสารประกอบการเรียนทั้งหมด 6 เล่ม เวลาเรียน 20 ชั่วโมงเป็นนวัตกรรมอีกประเภทหนึ่งที่ข้าพเจ้าจัดทำขึ้น เพื่อนำมาแก้ปัญหาและพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งเอกสารประกอบการเรียนการสอนในแต่ละเล่มประกอบด้วย

1. คำชี้แจงสำหรับเอกสารประกอบการเรียนการสอน
2. คำชี้แจงสำหรับครู
3. คำชี้แจงสำหรับนักเรียน
4. มาตรฐานการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ สาระสำคัญ
5. แบบทดสอบก่อนเรียน จำนวน 10 ข้อ ใช้วัดความรู้พื้นฐานนักเรียน
6. เนื้อหาสาระการเรียนรู้ แบ่งออกเป็นตอน จำนวน 2 ตอน เป็นเนื้อหาที่ใช้อธิบายความรู้ในแผนการจัดการเรียนรู้ หรือใช้อธิบาย ในแบบฝึกกิจกรรม
7. แบบฝึกกิจกรรม เป็นแบบประเมินความรู้ของเนื้อหา
8. แบบทดสอบหลังเรียน จำนวน 10 ข้อ ใช้วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังจากศึกษาเอกสารประกอบการเรียนการสอนเล่มนี้
9. ภาคผนวก ประกอบด้วย เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน แบบฝึกกิจกรรม และแบบทดสอบหลังเรียน

คำชี้แจงสำหรับครู

เอกสารประกอบการเรียนการสอนฉบับนี้ เป็นเอกสารที่ผู้สอนจัดทำขึ้น เพื่อใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับซอฟต์แวร์ หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ซอฟต์แวร์ รายวิชาการปฏิบัติดนตรีวงเครื่องสายไทย 1 รหัสวิชา ศ20220 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ใช้เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 2 ชั่วโมง ซึ่งผู้สอนควรปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

1. ผู้สอนควรศึกษาเอกสารประกอบการเรียนการสอน และแผนการจัดการเรียนรู้ให้เข้าใจ
2. ใช้ประกอบการเรียนการสอนแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลักสูตรกำหนด
3. ให้คำแนะนำการใช้เอกสารประกอบการเรียนการสอน ตามขั้นตอนในแผนการจัดการเรียนรู้แก่นักเรียน
4. ครูควรให้คำปรึกษาแก่นักเรียน เมื่อนักเรียนมีปัญหา
5. หลังการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน
6. ผลการปฏิบัติกิจกรรม สามารถนำไปประเมินผลเป็นคะแนนระหว่างเรียน โดยครูผู้สอนเป็นผู้ประเมิน

คำชี้แจงสำหรับนักเรียน

เอกสารประกอบการเรียนการสอน เล่มที่ 2 เรื่อง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับซอฟต์แวร์
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ซอฟต์แวร์ รายวิชาการปฏิบัติดนตรีวงเครื่องสายไทย 1 รหัสวิชา ศ20220
กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จัดทำขึ้นเพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาด้วยตนเอง
จากเนื้อหาตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ด้วยการปฏิบัติตามคำแนะนำต่อไปนี้อย่างเคร่งครัด

1. ทำความเข้าใจมาตรฐานการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ สาระสำคัญ สาระการเรียนรู้ และ
ผังมโนทัศน์
2. ก่อนศึกษาเอกสารประกอบการเรียนการสอน ให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน
แล้วบันทึกคะแนนไว้ ห้าม ดูเฉลย
3. ศึกษาเนื้อหาตามขั้นตอนจากเอกสารประกอบการเรียนการสอนเล่มนี้ให้เข้าใจ
แล้วทำแบบฝึกกิจกรรม
4. เมื่อทำกิจกรรมแล้ว จึงตรวจดูเฉลยที่อยู่ในภาคผนวก ถ้าตอบผิดให้นักเรียน
กลับไปศึกษาเนื้อหาแล้วตอบคำถามอีกครั้ง เมื่อตอบถูกต้องแล้วจึงศึกษาเนื้อหาเรื่องต่อไป
5. นักเรียนต้องไม่ดูเฉลยก่อนทำกิจกรรมหรือแบบทดสอบ ต้องมีความซื่อสัตย์
ต่อตนเอง
6. นักเรียนต้องศึกษาบทเรียนนี้ด้วยตนเอง ถ้ามีปัญหาหรือข้อสงสัยให้ปรึกษา
ครูผู้สอนทันที
7. ให้นักเรียนเขียนคำตอบลงบนกระดาษอื่น หรือกระดาษคำตอบที่ครูแจกให้และ
ห้ามขีดเขียนข้อความใดๆ ลงในเอกสารประกอบการเรียนการสอน
8. ใช้เอกสารเล่มนี้ฝึกการทำกิจกรรมนอกเวลาและค้นคว้าด้วยตนเองได้
9. เมื่อศึกษาบทเรียนจบแล้วให้ทำแบบทดสอบหลังเรียนและตรวจคำตอบ
จากเฉลย จากนั้นนำผลคะแนนที่ได้ไปเปรียบเทียบกับคะแนนก่อนเรียน
10. ส่งคืนเอกสารประกอบการเรียนการสอนนี้ตามกำหนดเวลา และต้องรักษาให้อยู่
ในสภาพดี ไม่สูญหาย

มาตรฐาน

- มาตรฐาน ศ 2.1** เข้าใจและแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์
วิเคราะห์ห้วงพาทย์วิจารณ์คุณค่าดนตรีถ่ายทอดความรู้สึก ความคิด
ต่อดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน
- มาตรฐาน ศ 2.2** เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์ และ
วัฒนธรรม เห็นคุณค่าของดนตรีที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม
ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

ผลการเรียนรู้

1. บอกความหมายของซอด้วงได้
2. บอกหน้าที่และความสำคัญของซอด้วงได้
3. บอกส่วนประกอบของซอด้วงได้
4. อธิบายวิธีปฏิบัติซอด้วงได้
5. อธิบายวิธีการดูแลรักษาซอด้วงได้
6. เห็นคุณค่าของการดูแลรักษาซอด้วง

สาระการเรียนรู้

1. ความหมายของซอด้วง
2. ประวัติของซอด้วง
3. หน้าที่และความสำคัญของซอด้วง
4. ส่วนประกอบของซอด้วง
5. วิธีปฏิบัติเกี่ยวกับซอด้วง
6. การดูแลรักษาซอด้วง

สาระสำคัญ

นักดนตรีที่ดีหรือผู้ที่เล่นซอด้วงที่ดี นอกจากมีความสามารถในการบรรเลงซอด้วงแล้ว จะต้องศึกษาในเรื่องความหมาย ความสำคัญ หน้าที่ ประวัติ ส่วนประกอบ วิธีปฏิบัติเกี่ยวกับซอด้วง ตลอดจนวิธีการดูแลรักษาซอด้วง เพื่อให้รู้ความเข้าใจเกี่ยวกับซอด้วงอย่างถูกต้อง ตลอดจนสามารถถ่ายทอดความรู้ที่ได้รับอย่างถูกต้อง

แบบทดสอบก่อนเรียน
เรื่อง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับชื่อดวง

คำชี้แจง

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย × ทับตัวอักษรหน้าคำตอบที่ถูกต้องที่สุด

1. ชื่อดวงเป็นเครื่องดนตรีโบราณที่คล้ายกันกับซอของประเทศไทยใด

- ก. จีน
- ข. กัมพูชา
- ค. อินเดีย
- ง. มาเลเซีย

2. สัญลักษณ์ต่อไปนี้ตรงกับความหมายในข้อใด

- ก. คันชักเข้าหาตัว ลากคันชักจากขวามือมาซ้ายมือ
- ข. คันชักออกจากตัว ลากคันชักจากซ้ายมือมาขวามือ
- ค. คันชักเข้าหาตัว ลากคันชักจากซ้ายมือมาขวามือ
- ง. คันชักออกจากตัว ลากคันชักจากขวามือมาซ้ายมือ

3. คันทวนส่วนบนของชื่อดวงเรียกอีกอย่างว่าอะไร

- ก. ลูกบิด
- ข. คันทวน
- ค. โขน
- ง. ทวน

4. หน้าที่นิยมนำมาชิงหน้าชื่อดวง คือหนังของสัตว์ในข้อใด

- ก. หนังวัว
- ข. หนังงูจงอาง
- ค. หนังแพะ
- ง. หนังงูเห่า

5. วงดนตรีประเภทใดที่มีซอด้วงร่วมบรรเลง

- ก. วงสตริง
- ข. วงโยธวาทิต
- ค. วงเครื่องสาย
- ง. วงปี่พาทย์

6. ชื่อของซอด้วง มีที่มาในการเรียกชื่อว่า “ซอด้วง” นั้นมาจากสาเหตุในข้อใด

- ก. มีเสียงที่แหลมสูง
- ข. มีรูปร่างคล้ายด้วงดักสัตว์
- ค. เรียกกันติดปากมาจากปู่ย่าตายาย
- ง. ใช้ไม้ที่ตัวด้วงกินเป็นอาหาร

7. ซอด้วง มีระดับเสียงต่ำสุดคือเสียงใด

- ก. เสียงโด
- ข. เสียงซอล
- ค. เสียงมี
- ง. เสียงเร

8. เราควรเก็บรักษาซอด้วงอย่างไร

- ก. นำซอด้วงไปเก็บไว้โดยให้แสงแดดส่องถึง
- ข. การทำความสะอาดควรใช้ผ้าชุบน้ำเช็ดถู
- ค. ล้างน้ำ เช็ดให้แห้งหลังเลิกใช้และเก็บใส่ถุงไว้
- ง. เมื่อเลิกเล่นแล้วควรลดสาย และเลื่อนหย่องรองสายขึ้นไว้บนขอบกระบอกลูกซอ

9. ถ้าเราใส่ชอด้วงสายหุ้มพร้อมทั้งกदन้านางไปที่สายจะเป็นเสียงในข้อใด

- ก. เสียงซอล
- ข. เสียงลา
- ค. เสียงที
- ง. เสียงโด

10. ต่อไปนี้ข้อใดไม่ใช่ส่วนประกอบของชอด้วง

- ก. รัดอก
- ข. หมอน
- ค. กระบอกละ
- ง. ลูกบิด

ตั้งใจทำข้อสอบและ
ห้ามแอบดูเฉลยนะครับ

แผนผังมโนทัศน์
เรื่อง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับข้อดั่ง

ความหมาย ประวัติความเป็นมา
หน้าที่ความสำคัญ ลักษณะและ
ส่วนประกอบของข้อดั่ง

วิธีปฏิบัติข้อดั่ง
และการดูแลรักษา

ความรู้เบื้องต้น
เกี่ยวกับข้อดั่ง

ตอนที่ 1

ความหมาย ประวัติความเป็นมา

หน้าที่ความสำคัญ ส่วนประกอบและลักษณะของซอด้วง

ซอด้วง

ที่มา : นายจำเริญ อนันต์ถ่ายภาพ. 17 พฤษภาคม 2554.

ความหมายของซอด้วง

ซอด้วง คือ ชื่อเครื่องดนตรีไทยประเภทซอ สำหรับสี่ ในวงเครื่องสายหรือวงมโหรี มีคันชักสี่ให้ดัง มีกระบอกที่มักทำด้วยไม้เนื้อแข็ง รูปร่างลักษณะคล้ายด้วงที่ใช้ดักสัตว์ ใช้นั่งหรือกระดาศหลายๆ ชั้นปิดด้านหนึ่ง มีสาย 2 สาย ขนาดค่อนข้างเล็ก เพื่อให้มีเสียงสูงในเวลาสี่

(<http://th.w3dictionary.org/>)

ซอด้วง เป็นซอ 2 สาย ทั้งทวนและคันชักทำอย่างเดียวกับ ซออู้แต่ขนาดย่อมกว่าและสั้นกว่าเล็กน้อย กระบอกซอด้วงเดิมทำด้วยกระบอกไม้ไผ่ ต่อมาใช้ไม้จริงและงา ที่นิยมว่าเสียงดีนั้น ทำด้วยไม้ลำเจียก ใช้นั่งงูเหลือมชิงหน้าซอ เนื่องจากลักษณะกระบอกซอด้วง คล้ายเครื่องดักสัตว์ที่เรียกว่า "ด้วง" เช่น เครื่องดักแย้ จึงเรียกเครื่องสี่ชนิดนี้ตามรูปร่างลักษณะนั่นเอง ซอด้วงมีเสียงสูงดังแหลมกว่าซออู้ ใช้บรรเลง วงเครื่องสาย และ วงมโหรี (<http://www.panyathai.or.th>)

ประวัติและที่มาของซอด้วง

จากหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดนตรีในสมัยกรุงศรีอยุธยา ปรากฏข้อความในกฎมณเฑียรบาล ซึ่งตราไว้ในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ (พ.ศ.1991 - 2031) ในกฎมณเฑียรบาลตอนที่ 15 และ 20 อันเป็นบทบัญญัติกำหนดโทษแก่ผู้ที่เล่นดนตรีเพลิดเพลินเกินขอบเขตเข้าไปถึงพระราชฐานขณะต้องเรือผ่านนั้น ปรากฏมีชื่อเครื่องดนตรีระบุไว้ ได้แก่ ขลุ่ย ปี่ ซอ จะเข้ กระจำปี โทน ทับ

ในจดหมายเหตุลาลูแบร์ ได้บันทึกไว้ว่า “ขบวนเรือยาวที่แห่มาต้อนรับท่านและคณะว่ามีเสียงเห่ เสียงโห่และเสียงดนตรีประเภทกระจำปีสี่ซอดังกึกก้องไปทั่วคุ้งน้ำ...”

จะเห็นได้ว่า ในกฎมณเฑียรบาลและในจดหมายเหตุลาลูแบร์ ได้มีการกล่าวถึง “ซอ” ไว้อย่างชัดเจน แต่เสียดายที่ไม่ได้ระบุแน่ชัดว่าเป็นซออะไร ซอด้วง เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสี มี 2 สาย เกิดเสียงจากการใช้คันชักสี ใช้บรรเลงในวงดนตรีไทยประเภทต่างๆ เช่น วงเครื่องสายไทย วงมโหรีและการบรรเลงเดี่ยว ทำหน้าที่เป็นผู้นำวงและดำเนินทำนองในแนวระดับเสียงสูงคู่กับซออู้ที่ดำเนินทำนองในระดับเสียงต่ำ ลักษณะของซอด้วงนั้นมีลักษณะคล้ายซอของประเทศจีนที่มีชื่อว่า “ฮู-ฉิน” ทุกอย่าง เหตุที่เรียกว่า “ซอด้วง” ก็เพราะมีรูปร่างคล้ายเครื่องดักสัตว์ ทำด้วยกระบอกไม้ไผ่เหมือนกัน จึงได้เรียกชื่อไปตามลักษณะนั่นเอง (<http://krusompop.blogspot.com>)

ภาพซอด้วง

ที่มา : นายจำเริญ อนันต์,ถ่ายภาพ. 17 พฤษภาคม 2554.

หน้าที่และความสำคัญของซอด้วง

หน้าที่สำคัญของซอด้วง คือ ใช้นับเครื่องสายและวงมโหรี เมื่อบรรเลงอยู่ในวงเครื่องสาย ผู้บรรเลงซอด้วงมีหน้าที่เป็นผู้นำวง และดำเนินทำนองเนื้อเพลงเป็นหลักของวง แต่เวลาบรรเลงอยู่ในวงมโหรีมีหน้าที่เพียงดำเนินเนื้อเพลงเท่านั้น ไม่มีหน้าที่เป็นผู้นำวงเพราะในวงมโหรีมีระนาดเอกซึ่งเสียงดังกว่าทำหน้าที่เป็นผู้นำวงอยู่แล้ว ส่วนวิธีบรรเลงของซอด้วงนี้ มีทั้งสีทำนองเก็บและทำนองอ่อนหวานเป็นเสียงยาวๆ แล้วแต่ลักษณะของทำนองเพลงในตอนนั้นๆ

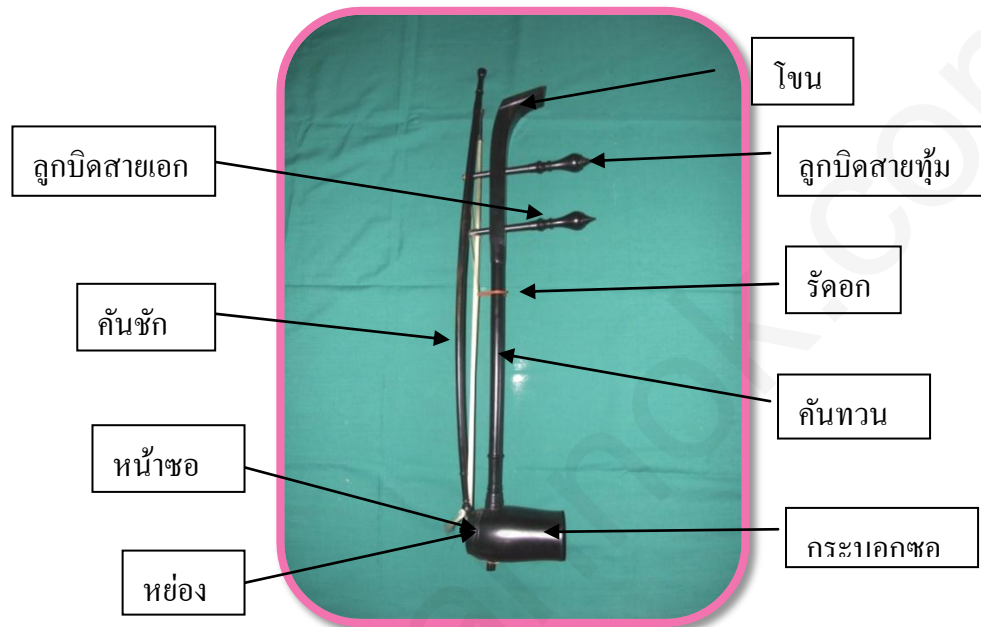
(<http://forum.02dual.com>)

ภาพซอด้วง

ที่มา : นายจำเริญ อนันต์,ถ่ายภาพ. 17 พฤษภาคม 2554.

ลักษณะและส่วนประกอบของซอด้วง

ภาพส่วนประกอบของซอด้วง

ที่มา : นายจำเริญ อนันต์,ถ่ายภาพ. 17 พฤษภาคม 2554.

1. คันทวน

คันทวน

ที่มา : นายจำเริญ อนันต์,ถ่ายภาพ. 17 พฤษภาคม 2554.

คันทวน เป็นไม้จริง เช่น ไม้ชิงชัน ไม้ประดู่ ไม้จันทน์ ฯลฯ หรืออาจทำด้วยโลหะ แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่ ทวนบน และทวนล่าง สำหรับทวนบนนั้น สำหรับซอด้วงเรียกว่า "โจน" เพราะมีลักษณะโค้งงอนเหมือนหัวโจนเรือ ทวนบนจะเป็นที่ติดอยู่กับลูกบิด และทวนล่างจะอยู่ติดกับกระบอกซอ

2. ลูกบิด

ลูกบิดขอ

ที่มา : นายจำเริญ อนันต์,ถ่ายภาพ. 17 พฤษภาคม 2554.

ลูกบิด ใช้สำหรับปรับเสียง และเป็นที่อยู่ของสายขอ มี 2 อัน ลูกบิดอันบนของขอเป็นของสายทุ้ม ลูกบิดอันล่างของขอเป็นของสายเอก ลูกบิดทำด้วยวัสดุเดียวกับที่ใช้ทำคันทวน

3. กระบอกขอ

กระบอกขอ

ที่มา : นายจำเริญ อนันต์,ถ่ายภาพ. 17 พฤษภาคม 2554.

กระบอกขอ มีลักษณะเหมือนแก้วน้ำ ป่องหัว คอดเอว และบานปลาย แต่ละช่วงจะทำความโค้งงอไม่เหมือนกัน ทำด้วยวัสดุเดียวกับที่ใช้ทำคันทวน และลูกบิด จังหวะที่ใช้ด้วยหนังเกลือ

3. สายซอ

สายซอ

ที่มา : นายจำเริญ อนันต์,ถ่ายภาพ. 17 พฤษภาคม 2554.

สายซอ สายซอมี 2 เส้น คือสายทึ่ม และสายเอก สายทึ่มให้เสียงต่ำและสายเอกให้เสียงที่สูงกว่า สายซอทำด้วยไหม หรือเชือกควั่นเกลียวให้ได้ขนาด ปัจจุบันมีการใช้สายไนลอน สายเอ็น หรือสายโลหะด้วย

4. คันชัก

คันชักซอ

ที่มา : นายจำเริญ อนันต์,ถ่ายภาพ. 17 พฤษภาคม 2554.

คันชัก มีรูปร่างคล้ายคันธนู หรือหน้าไม้ มีหางม้าสำหรับเสียดสีสายซอให้เกิดเสียง ซึ่งจะอยู่ระหว่างสายทึ่มและสายเอก ประกอบไปด้วยหางม้า ๑๕๐-๒๐๐ เส้น ปัจจุบันมีการนำไนลอน หรือเอ็นขนาดเล็กมาใช้ทดแทน หางม้าซึ่งหายากและราคาแพง

5. หย่อง

หย่อง

ที่มา : นายจำเริญ อนันต์,ถ่ายภาพ. 17 พฤษภาคม 2554.

หย่อง มีรูปร่างเป็นไม้ หรือวัสดุอื่นๆ ตามความเหมาะสม ขึ้นเล็กๆ เป็นสะพานเสียง ระหว่างสายซอ และหน้าซอ

6. รัศดอ

รัศดอ

ที่มา : นายจำเริญ อนันต์,ถ่ายภาพ. 17 พฤษภาคม 2554.

รัศดอ เป็นเชือกมีขนาดพอๆ กับสายซอ มีหน้าที่เกี่ยวคั่นทวน กับสายซอ เพื่อกำหนด ระดับเสียง

ชื่อ-สกุล.....ชั้น..... เลขที่.....

แบบฝึกกิจกรรมที่ 2.1

ความหมาย ประวัติความเป็นมา

หน้าที่ความสำคัญ ส่วนประกอบและลักษณะของซอด้วง

คำชี้แจง

ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้ให้สมบูรณ์ที่สุด

7

1. ซอด้วงเป็นดนตรีไทยประเภทใด

.....

2. เสียงของซอด้วงเกิดจากส่วนประกอบใดของซอ

.....

3. จงบอกหน้าที่สำคัญของซอด้วงในการบรรเลงเพลงเครื่องสายและวงมโหรี

.....

.....

4. ให้นักเรียนบอกส่วนประกอบของซอมาให้ครบ

.....

.....

5. ซอมีกี่สายอะไรบ้าง

.....

6. รัศมีหน้าทึอย่างไร

.....

7. ลูกบิดซอมีหน้าที่อะไร

.....

ตอนที่ 2

วิธีปฏิบัติซอด้วงและการดูแลรักษา

1.วิธีการจับซอด้วง

ภาพการนั่งบรรเลงซอด้วง

ที่มา : นายจำเริญ อนันต์,ถ่ายภาพ. 17 พฤษภาคม 2554.

ในการเตรียมปฏิบัติสีซอนั้นการจับซอที่ต้องฝึกอยู่สองส่วนคือ ส่วนของมือซ้ายและมือขวา มือซ้ายจะใช้จับคันซอ และวางนิ้ว ส่วนมือขวาจะจับคันชัก การจับคันซอ และวางนิ้ว มือจะอยู่ในตำแหน่งใต้คอกกลงมาเล็กน้อยโดยใช้นิ้วชี้วางระหว่างนิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้ด้านในสุด คีบหรือหนีบคันซอไว้ให้กระชับ พอจับคันซอแน่นดีแล้ว ให้วางนิ้วทั้งสี่นิ้ว คือ นิ้วชี้ นิ้วกลาง นิ้วนาง และนิ้วก้อยลงบนสายซอ (<http://pirun.ku.ac.th>)

1.1 การจับคันซอ และการวางนิ้ว

การจับคันซอ

ที่มา : นายจำเริญ อนันต์,ถ่ายภาพ. 17 พฤษภาคม 2554.

การจับคันซอ และวางนิ้ว มือจะอยู่ในตำแหน่งได้รัดคอกลงมาเล็กน้อยโดยให้ช่วงระหว่างนิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้ด้านในสุด คีบหรือหนีบคันซอไว้ให้กระชับ วางนิ้วทั้งสี่นิ้ว คือ นิ้วชี้ นิ้วกลาง นิ้วนาง และนิ้วก้อยลงบนสายซอ

1.2 การจับคันชัก

หย่อง

ที่มา : นายจำเริญ อนันต์,ถ่ายภาพ. 17 พฤษภาคม 2554.

จับคันชักด้วยมือขวา คันชักขนานกับพื้น นิ้วกลางสอดเข้าระหว่างหางม้า(เอ็น)และไม้คันชักประมาณ 1-2 นิ้ว จากปลายด้านขวา ไม่หนีบแขนหรือกางข้อศอกจนเกินงาม

2. การเทียบเสียงซอด้วง

ใช้ขลุ่ยเพียงออเป่าเสียง ซอล โดยการปิดมือบน และ นิ้วค้ำ เป่าลมกลางๆ ก็จะได้เสียง ซอล ขึ้นสายทุ้มของซอด้วง ให้ตรงกับเสียงซอลนี้ ต่อไปเป็นเสียงสายเอก ใช้ขลุ่ยเป่าเสียงเร โดยปิดนิ้วต่อไปอีก 3 นิ้ว เป่าด้วยลมแรง ก็จะได้เสียง เร ขึ้นสายเอกให้ตรงกับเสียง เร นี้

3. การนั่งสีซอ

นั่งพับเพียบบนพื้น จับคันซอด้วยมือซ้าย ให้ได้กึ่งกลางต่ำกว่ารัดคอกลงมาเล็กน้อย ให้ซอโขนออกจากตัวนิดหน่อย คันซออยู่ในอุ้งมือซ้าย ตัวกระบอกจากขวาวไว้บนขา ให้ตัวกระบอกจากซออยู่ในตำแหน่งข้อพับติดกับลำตัว มือขวาจับคันสีด้วยการแบ่งคันสีให้ได้ 5 ส่วน แล้วจึงจับส่วนที่ 3 ข้างท้าย ให้คันสีพาดไปบนมือนิ้วชี้ นิ้วกลางเป็นส่วนรับคันสี ใช้นิ้วหัวแม่มือกดกระชับไว้ นิ้วนางกับนิ้วก้อยอไว้ส่วนใน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการดันคันสีออกมาหาสายเอก และ ดึงเข้าเมื่อต้องการสีสายทุ้ม (ดูภาพหน้า 17 ประกอบ)

4. การสีซอ

วางคันสีไว้ด้านใน ให้อยู่ในลักษณะเตรียมชักออก ค่อยๆลากคันสีออกให้เกิดเสียง ซอล จนสุดคันชัก แล้วเปลี่ยนเป็นสีเข้าในสายเดียวกัน (ทำเรื่อยไปจนกว่าจะคล่อง) พอซอมีสายในคล่องดีแล้ว จึงเปลี่ยนมาสีสายเอกซึ่งเป็นเสียง เร โดยการใช้นิ้วนางกับนิ้วก้อยมือขวา ดันคันสีออก ปฏิบัติจนคล่อง

5. ฝึกสลับให้เกิดเสียงดังนี้

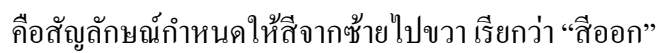
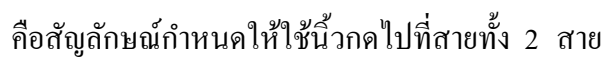
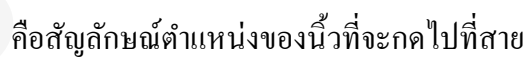
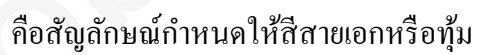
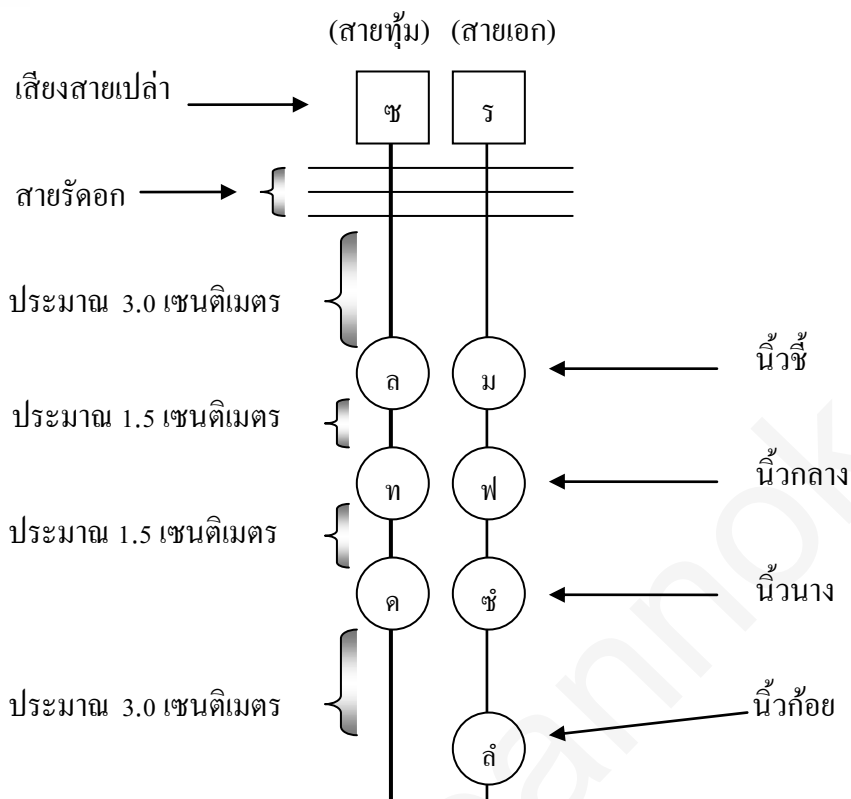
คันสี ออก เข้า ออก เข้า เสียง ซอล ซอล เร เร

6. ข้อควรระวัง

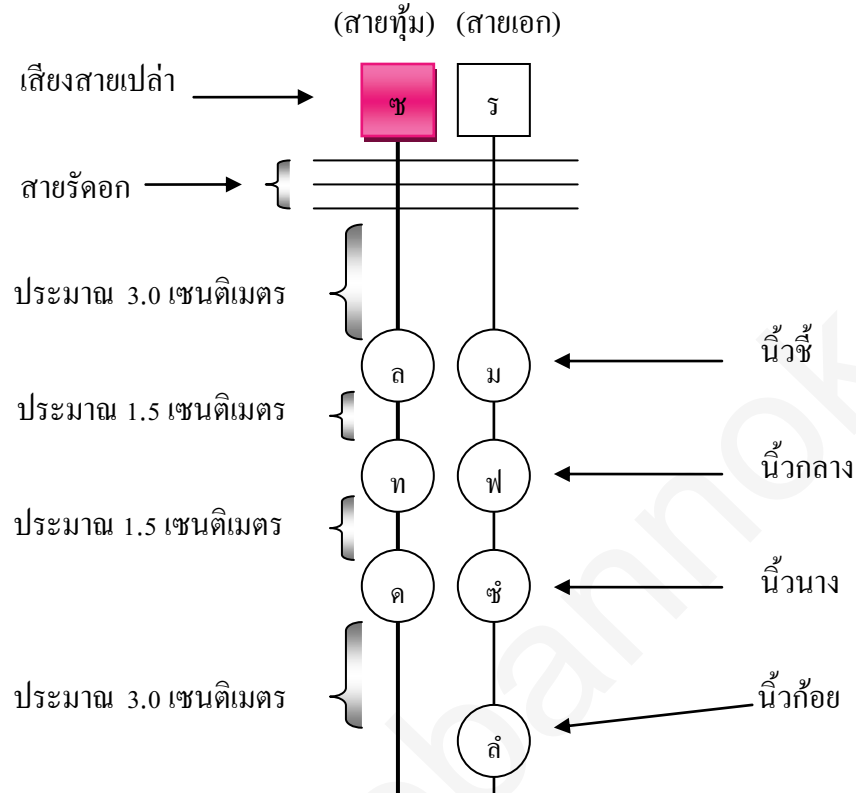
ควรวางซอให้ตรง โดยใช้ข้อมือซ้ายควบคุม อย่าให้ซอบิดไปมาได้

(http://music_thai.igetweb.com)

ระบบเสียง และสัญลักษณ์ต่างๆ ของข้อด้วง

วิธีปฏิบัติ ๓ สายท่อมโดยไม่ต้องใช้นิ้วกดสาย

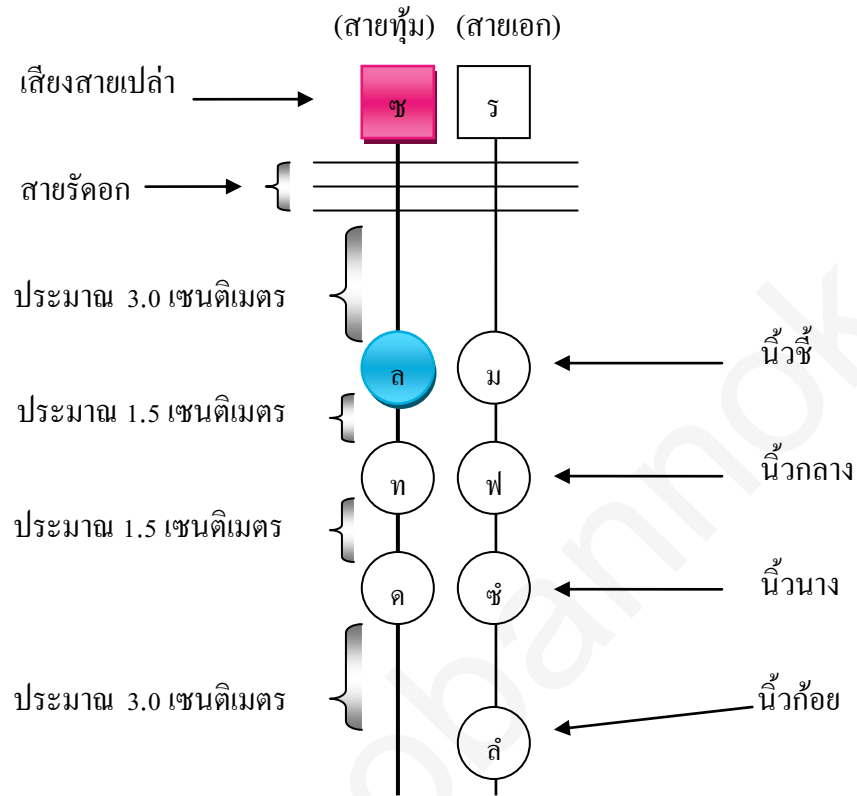

- คือสัญลักษณ์กำหนดให้สีสายเอกหรือทึม
- คือสัญลักษณ์ตำแหน่งของนิ้วที่จะกดไปที่สาย
- คือสัญลักษณ์กำหนดให้ใช้นิ้วกดไปที่สายทั้ง 2 สาย
- คือสัญลักษณ์กำหนดให้สีจากซ้ายไปขวา เรียกว่า “สีออก”
- คือสัญลักษณ์กำหนดให้สีจากขวามาซ้าย เรียกว่า “สีเข้า”

สายท่อมเสียงที่ 2 เสียงลา (ล)

วิธีปฏิบัติ สีสายท่อมพร้อมทั้งใช้นิ้วจิกดไปที่สาย

คือสัญลักษณ์กำหนดให้สีสายเอกหรือท่อม

คือสัญลักษณ์ตำแหน่งของนิ้วที่จะกดไปที่สาย

คือสัญลักษณ์กำหนดให้ใช้นิ้วกดไปที่สายทั้ง 2 สาย

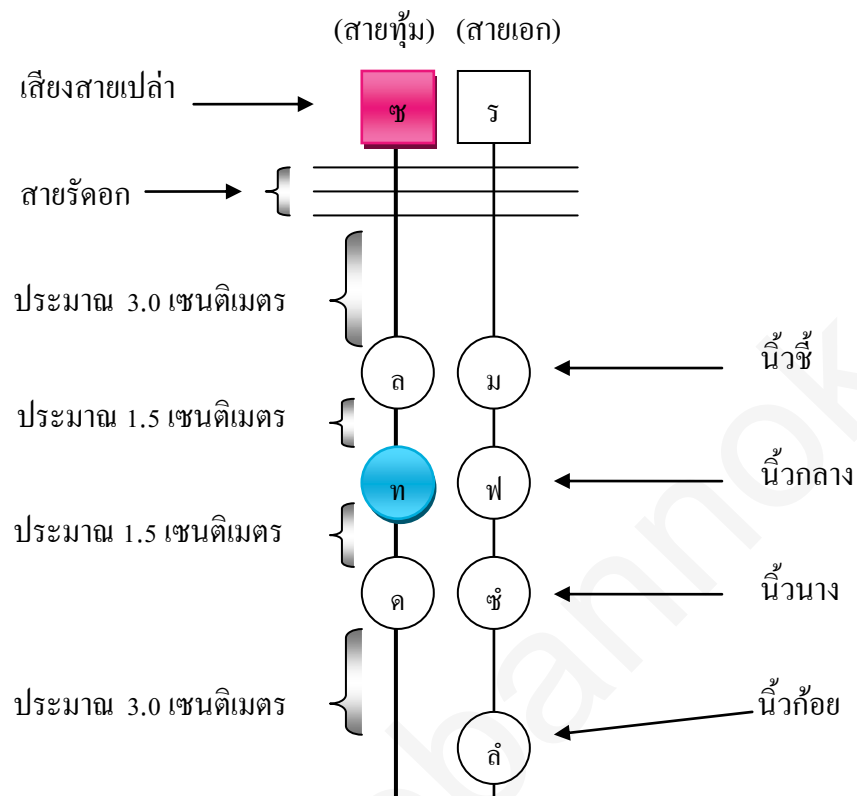
คือสัญลักษณ์กำหนดให้สีจากซ้ายไปขวา เรียกว่า “สีออก”

คือสัญลักษณ์กำหนดให้สีจากขวามาซ้าย เรียกว่า “สีเข้า”

สายท่อมเสียงที่ 3 เสียงที่ (ท)

วิธีปฏิบัติ สีสายท่อมพร้อมทั้งใช้นิ้วกลางกดไปที่สาย

คือสัญลักษณ์กำหนดให้สีสายเอกหรือท่อม

คือสัญลักษณ์ตำแหน่งของนิ้วที่จะกดไปที่สาย

คือสัญลักษณ์กำหนดให้ใช้นิ้วกดไปที่สายทั้ง 2 สาย

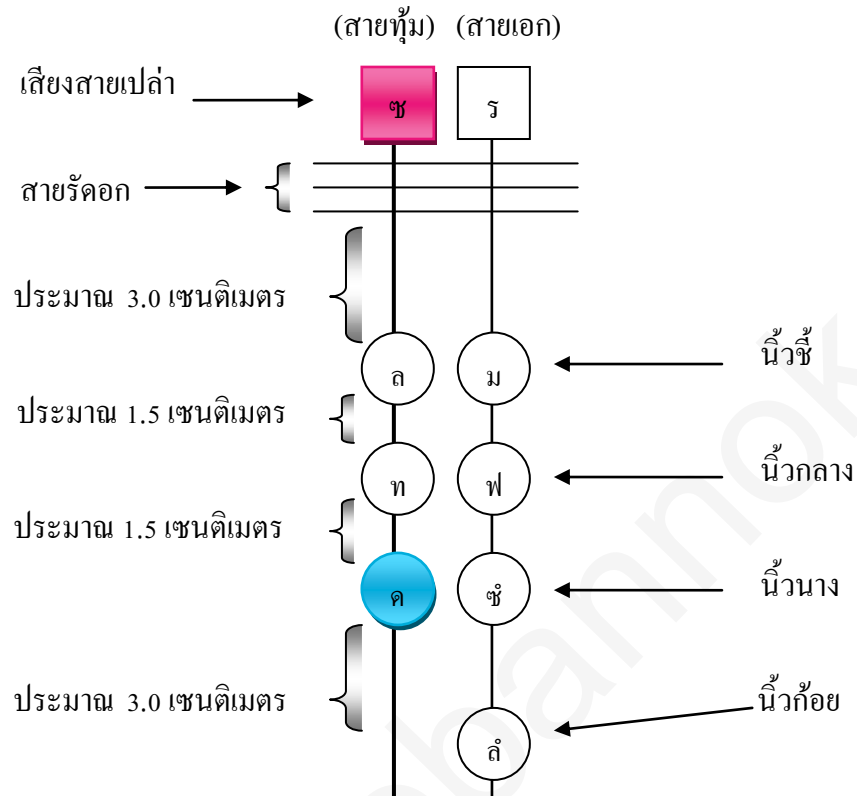
คือสัญลักษณ์กำหนดให้สีจากซ้ายไปขวา เรียกว่า “สีออก”

คือสัญลักษณ์กำหนดให้สีจากขวามาซ้าย เรียกว่า “สีเข้า”

สายหุ้มเสียงที่ 4 เสียงโด (ค)

วิธีปฏิบัติ ให้สีสายพร้อมทั้งใช้นิ้วนางกดไปที่สาย

คือสัญลักษณ์กำหนดให้สีสายเอกหรือทุ้ม

คือสัญลักษณ์ตำแหน่งของนิ้วที่จะกดไปที่สาย

คือสัญลักษณ์กำหนดให้ใช้นิ้วกดไปที่สายทั้ง 2 สาย

คือสัญลักษณ์กำหนดให้สีจากซ้ายไปขวา เรียกว่า “สีออก”

คือสัญลักษณ์กำหนดให้สีจากขวามาซ้าย เรียกว่า “สีเข้า”

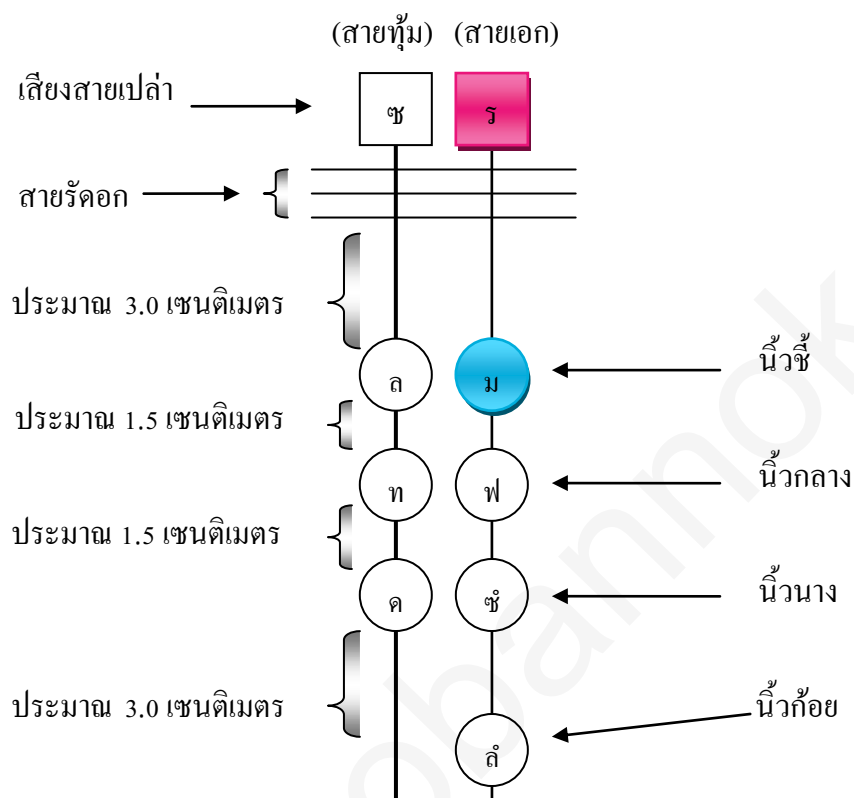
วิธีปฏิบัติ สีสายเอกโดยไม่ต้องใช้นิ้วกดสาย

คือสัญลักษณ์กำหนดให้สีจากขวามาซ้าย เรียกว่า “สีเข้า”

สายเอกเสียงที่ 2 เสียงมี (ม)

วิธีปฏิบัติ สีสายเอกพร้อมทั้งใช้นิ้วชี้กดไปที่สาย

คือสัญลักษณ์กำหนดให้สีสายเอกหรือทุ้ม

คือสัญลักษณ์ตำแหน่งของนิ้วที่จะกดไปที่สาย

คือสัญลักษณ์กำหนดให้ใช้นิ้วกดไปที่สายทั้ง 2 สาย

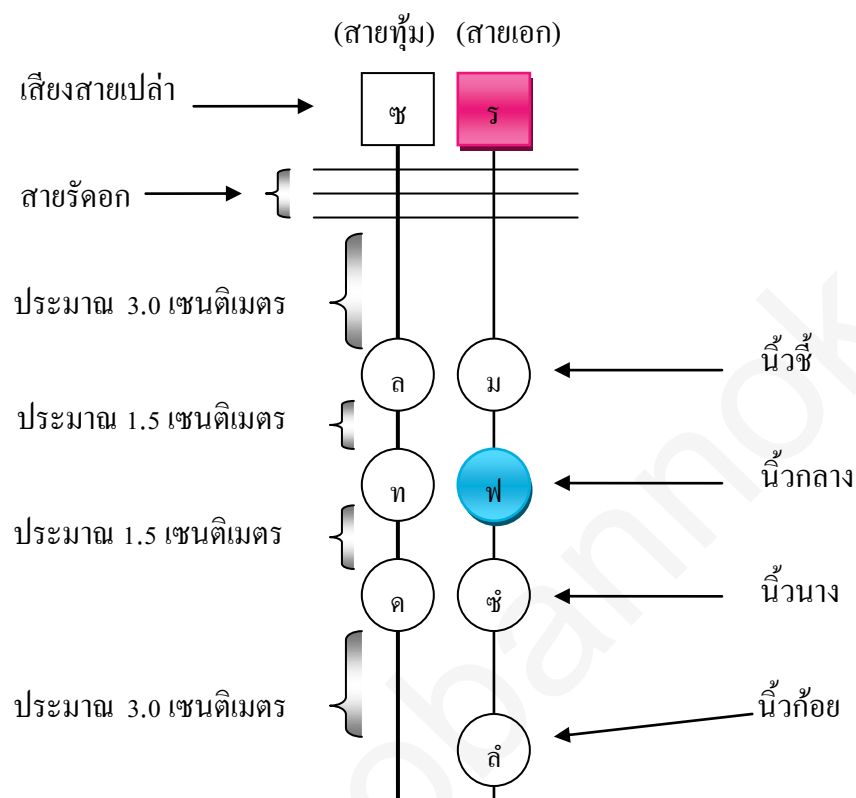
คือสัญลักษณ์กำหนดให้สีจากซ้ายไปขวา เรียกว่า “สีออก”

คือสัญลักษณ์กำหนดให้สีจากขวามาซ้าย เรียกว่า “สีเข้า”

สายเคเบิลเสียงที่ 3 เสียงฟา (ฟ)

วิธีปฏิบัติ สีสายเคเบิลพร้อมทั้งใช้นิ้วกลางกดไปที่สาย

คือสัญลักษณ์กำหนดให้สีสายเอกหรือหุ้ม

คือสัญลักษณ์ตำแหน่งของนิ้วที่จะกดไปที่สาย

คือสัญลักษณ์กำหนดให้ใช้นิ้วกดไปที่สายทั้ง 2 สาย

คือสัญลักษณ์กำหนดให้สีจากซ้ายไปขวา เรียกว่า “สีออก”

คือสัญลักษณ์กำหนดให้สีจากขวามาซ้าย เรียกว่า “สีเข้า”

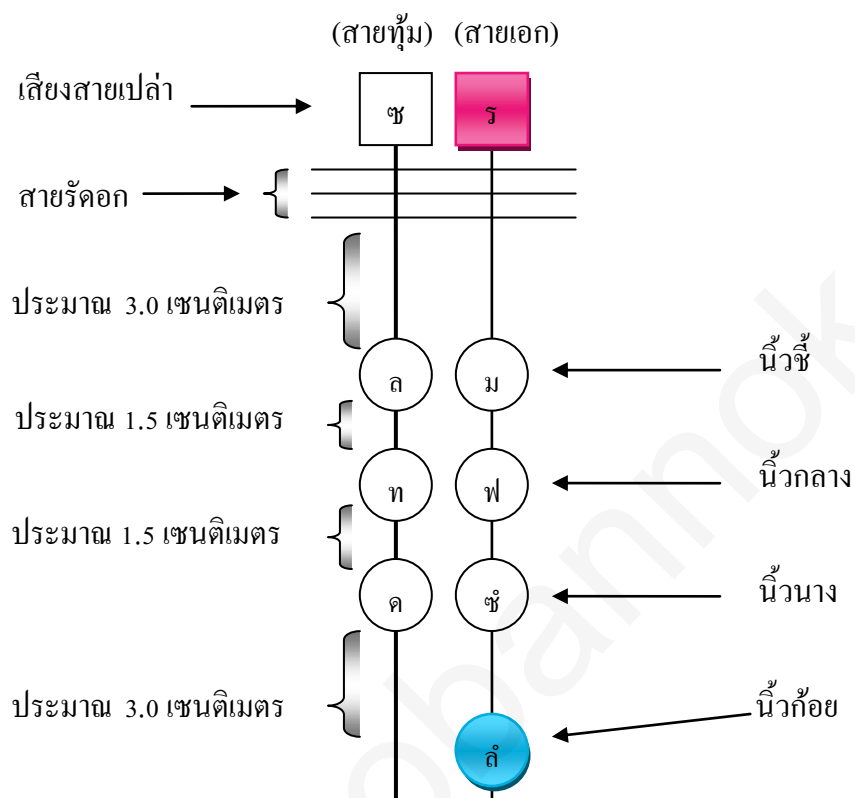
วิธีปฏิบัติ สีสายเอกพร้อมทั้งใช้น้่านางกดไปที่สาย

คือสัญลักษณ์กำหนดให้สีจากขวามาซ้าย เรียกว่า “สีเข้า”

สายเอกเสียงที่ 5 เสียงลาสูง (ลໍ)
 วิธีปฏิบัติ สีสายเอกพร้อมทั้งใช้นิ้วก้อยกดไปที่สาย

คือสัญลักษณ์กำหนดให้สีสายเอกหรือทุ้ม

คือสัญลักษณ์ตำแหน่งของนิ้วที่จะกดไปที่สาย

คือสัญลักษณ์กำหนดให้ใช้นิ้วกดไปที่สายทั้ง 2 สาย

คือสัญลักษณ์กำหนดให้สีจากซ้ายไปขวา เรียกว่า “สีออก”

คือสัญลักษณ์กำหนดให้สีจากขวามาซ้าย เรียกว่า “สีเข้า”

การดูแลรักษา

1. เมื่อเลิกเล่นให้ลดสายด้วยการบิดลูกบิดลงประมาณครึ่งรอบ แล้วเลื่อนหย่องรองสายขึ้นไว้บนขอบกระบอกลูกบิด
2. ทำความสะอาดโดยใช้ผ้าแห้งเช็ด
3. แขนหรือใส่ถุงเก็บในตู้ให้มิดชิด
4. การใส่สายซอ สายเอกใส่ที่ลูกบิดล่างเวลาขึ้นสายบิดเข้าหาตัว สายทุ้มใส่ที่ลูกบิดบน
5. สายรัดคอ รัดต่ำจากลูกบิดสายเอกประมาณ 4-5 นิ้ว ให้ลึกประมาณครึ่งนิ้ว
6. การหยอดสายยางสนบนกระบอกลูกบิด ให้หยอดเฉพาะตำแหน่งที่หางม้าผ่านเท่านั้น เมื่อฝุนยางสนเกาะกระบอกลูกบิด หลังเลิกเล่นต้องเช็ดให้แห้ง
7. หากสายขาดบ่อยๆ ให้ใช้สายเอ็นแทนก็ได้ (<http://nongkidnnnnn.blogspot.com>)

จบแล้วครับ พัฒนาตนเอง
แล้ว เจอกันใหม่เล่ม 2 ครับ

ชื่อ-สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

แบบฝึกกิจกรรมที่ 2.2
วิธีปฏิบัติข้อด้วงและการดูแลรักษา

10

คำชี้แจง

ให้นักเรียนปฏิบัติตามคำสั่งดังต่อไปนี้

1. ให้นักเรียนปฏิบัติทำการนั่งสีซอ
- 2.. ให้นักเรียนปฏิบัติการจับคันชัก
3. ให้นักเรียนปฏิบัติการสีซอ
4. ฝึกสีสลับสายทุ้มสายเอกให้เกิดเสียง
5. บอกวิธีการดูแลรักษาซออย่างน้อย 2 ข้อ

แบบทดสอบหลังเรียน
เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับชื่อดวง

คำชี้แจง

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย × ทับตัวอักษรหน้าคำตอบที่ถูกต้องที่สุด

1. คันทวนส่วนบนของชื่อดวงเรียกอีกอย่างว่าอะไร
 - ก. ลูกปัด
 - ข. คันทวน
 - ค. โขน
 - ง. ทวน
2. สัญลักษณ์ต่อไปนี้ตรงกับความหมายในข้อใด
 - ก. คันทวนเข้าหาตัว ลากคันทวนจากขวามือมาซ้ายมือ
 - ข. คันทวนออกจากตัว ลากคันทวนจากซ้ายมือมาขวามือ
 - ค. คันทวนเข้าหาตัว ลากคันทวนจากซ้ายมือมาขวามือ
 - ง. คันทวนออกจากตัว ลากคันทวนจากขวามือมาซ้ายมือ
3. หน้าที่นิยมนำมาจึงหน้าชื่อดวง คือหน้าของสัตว์ในข้อใด
 - ก. หนั้ว
 - ข. หนั้งจาง
 - ค. หนั้งพะ
 - ง. หนั้งเหลื่อม
4. ชื่อดวงเป็นเครื่องดนตรีโบราณที่คล้ายกันกับซอของประเทศไทยใด
 - ก. จีน
 - ข. กัมพูชา
 - ค. อินเดีย
 - ง. มาเลเซีย

5. ถ้าเราสี่ซอด้วงสายทุ้มพร้อมทั้งกดนิ้วนางไปที่สายจะเป็นเสียงในข้อใด

- ก. เสียงซอล
- ข. เสียงลา
- ค. เสียงที
- ง. เสียงโด

6. วงดนตรีประเภทใดที่มีซอด้วงร่วมบรรเลง

- ก. วงสตริง
- ข. วงโยธวาทิต
- ค. วงเครื่องสาย
- ง. วงปี่พาทย์

7. ชื่อของซอด้วง มีที่มาในการเรียกชื่อว่า “ซอด้วง” นั้นมาจากสาเหตุในข้อใด

- ก. มีเสียงที่แหลมสูง
- ข. มีรูปร่างคล้ายด้วงดักสัตว์
- ค. เรียกกันติดปากมาจากปู่ตายาย
- ง. ใช้ไม้ที่ตัวด้วงกินเป็นอาหาร

8. ต่อไปนี้ข้อใดไม่ใช่ส่วนประกอบของซอด้วง

- ก. รัศตก
- ข. หมอน
- ค. กระบอกซอ
- ง. ลูกบิด

9. ซอด้วง มีระดับเสียงต่ำสุดคือเสียงใด

- ก. เสียงโด
- ข. เสียงซอล
- ค. เสียงมิ
- ง. เสียงเร

10. เราควรเก็บรักษาซอด้วงอย่างไร

- ก. นำซอด้วงไปเก็บไว้โดยให้แสงแดดส่องถึง
- ข. การทำความสะอาดควรใช้ผ้าชุบน้ำเช็ดถู
- ค. ล้างน้ำ เช็ดให้แห้งหลังเลิกใช้และเก็บใส่ถุงไว้
- ง. เมื่อเลิกเล่นแล้วควรลดสาย และเลื่อนหย่องรองสายขึ้นไว้บนขอบกระบอกลอก

ทำให้ได้นะครับ

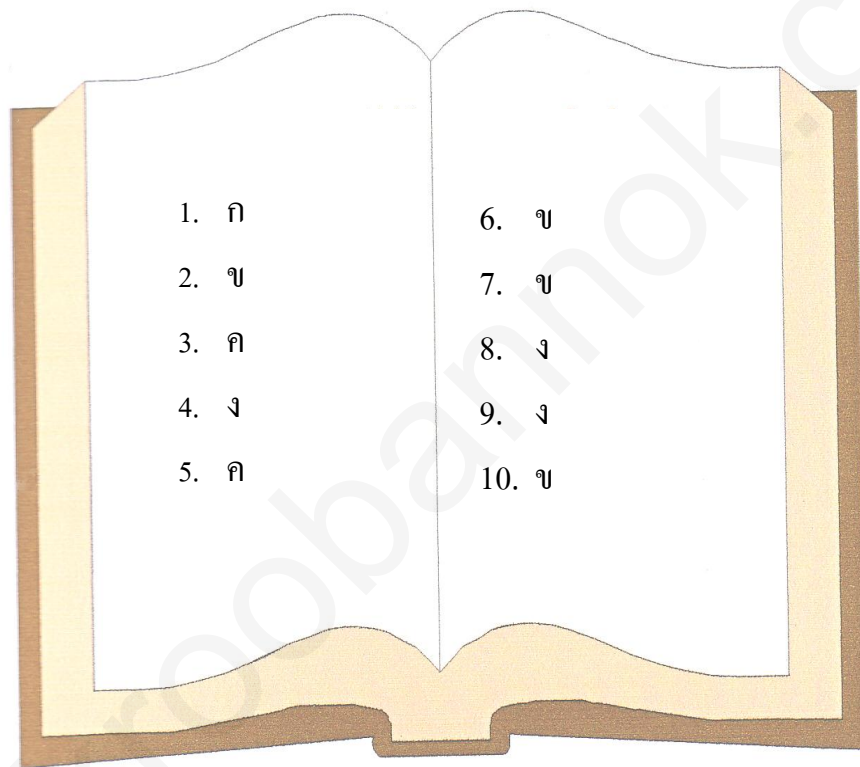

บรรณานุกรม

- ภิชิต เลณะสวัสดิ์. **ปฏิบัติพื้นฐานเครื่องสายไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ศิลปา
บรรณาคาร, 2543.
- จรินทร์ เทพสงเคราะห์. **ทักษะดนตรี 1**. พิมพ์ครั้งที่ 1. มหาวิทยาลัยทักษิณ: การผลิตเอกสาร
และตำรา, 2544.
- ณรงค์ชัย ปิฎกัรชต์. **สังคีตนิยาม**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศาสนา, ม.ป.ป.
- ปริญญญา มิตรสุวรรณและคณะ. **ดนตรี ดนตรีชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5**. กรุงเทพฯ: บริษัทพัฒนา
คุณภาพวิชาการ(พว.)จำกัด, 2544.
- สุดใจ ทศพร และคณะ. **ดนตรี – นาฏศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1**. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์, 2544.
- อรรวรรณ ขมวัฒนาและคณะ. **ดนตรี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6**. กรุงเทพฯ: บริษัทพัฒนา
คุณภาพวิชาการ(พว.)จำกัด, 2553.
- <http://th.w3dictionary.org/index.php> (ค้นเมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2554).
- <http://www.panyathai.or.th> (ค้นเมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2554).
- <http://forum.02dual.com> (ค้นเมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2554).
- <http://krusompop.blogspot.com> (ค้นเมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2554).
- http://music_thai.igetweb.com (ค้นเมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2554).

ภาคผนวก

เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน
เรื่อง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับซอฟต์แวร์

เฉลยแบบฝึกกิจกรรมที่ 2.1

ความหมาย ประวัติความเป็นมา

หน้าที่ความสำคัญ ส่วนประกอบและลักษณะของซอด้วง

คำชี้แจง

ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้ให้สมบูรณ์ที่สุด

1. ซอด้วงเป็นดนตรีไทยประเภทใด

ซอด้วง คือ ชื่อเครื่องดนตรีไทยประเภทซอ สำหรับสี่

2. เสียงของซอด้วงเกิดจากส่วนประกอบใดของซอ

เสียงของซอเกิดจากการใช้คันชักสี

3. จงบอกหน้าที่สำคัญของซอด้วงในการบรรเลงเพลงเครื่องสายและวงมโหรี

หน้าที่สำคัญของซอด้วง คือ ใช้บรรเลงในวงเครื่องสายและวงมโหรี เมื่อบรรเลงอยู่ในวงเครื่องสาย ผู้บรรเลงซอด้วงมีหน้าที่เป็นผู้นำวง และดำเนินทำนองเนื้อเพลงเป็นหลักของวง แต่เวลาบรรเลงอยู่ในวงมโหรีมีหน้าที่เพียงดำเนินเนื้อเพลงเท่านั้น

4. ให้นักเรียนบอกส่วนประกอบของซอมาให้ครบ

ส่วนประกอบของซอมีดังนี้ โขน ลูกบิดสายเอก ลูกบิดสายทุ้ม คันชัก รั๊กอก หน้าซอ คันทวน ห้อยองและกระบอกซอ

5. ซอมีกี่สายอะไรบ้าง

สายซอ สายซอมี 2 เส้น คือสายทุ้ม และสายเอก

6. รั๊กอกมีหน้าที่อย่างไร

มีหน้าที่เกี่ยวคันทวน กับสายซอ เพื่อกำหนดระดับเสียง

7. ลูกบิดซอมีหน้าที่อะไร

ลูกบิด ใช้สำหรับปรับเสียง และเป็นที่อยู่ของสายซอ

เฉลยแบบฝึกกิจกรรมที่ 2.2

วิธีปฏิบัติข้อด้วงและการดูแลรักษา

คำชี้แจง

ให้นักเรียนปฏิบัติตามคำสั่งจำนวน 5 ข้อ โดยข้อ 1 – ข้อ 4 ปฏิบัติให้ดู ข้อ 5 ให้นักเรียนอธิบายให้ครูฟัง ดังต่อไปนี้

1. การนั่งสีซอ

นั่งพับเพียบบนพื้น จับคันซอด้วยมือซ้าย ให้ได้กึ่งกลางต่ำกว่ารัดอกลงมาเล็กน้อย ให้ซอโขนออกจากตัวนิดหน่อย คันซออยู่ในอุ้งมือซ้าย ตัวกระบอกลอยวางไว้บนขา ให้ตัวกระบอกลอยอยู่ในตำแหน่งข้อพับติดกับลำตัว มือขวาจับคันสีด้วยการแบ่งคันสีให้ได้ 5 ส่วน แล้วจึงจับส่วนที่ 3 ข้างท้าย ให้คันสีพาดไปบนมือนิ้วชี้ นิ้วกลางเป็นส่วนรับคันสี ใช้นิ้วหัวแม่มือกดกระชับไว้ นิ้วนางกับนิ้วก้อยงอไว้ส่วนโน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการดันคันสีออกมาหาสายเอก และ ดึงเข้าเมื่อต้องการสีสายทุ้ม (ดูภาพหน้า 17 ประกอบ)

2. การจับคันชัก

จับคันชักด้วยมือขวา คันชักขนานกับพื้น นิ้วกลางสอดเข้าระหว่างหางม้า(เอ็น)และไม้คันชักประมาณ 1-2 นิ้ว จากปลายด้านขวา ไม้หนีบขนหรือกางข้อศอกจนเกินงาม

3 การสีซอ

วางคันสีไว้ด้านโน ให้อยู่ในลักษณะเตรียมชักออก ค่อยๆลากคันสีออกให้เกิดเสียง ซอล จนสุดคันชัก แล้วเปลี่ยนเป็นสีเข้าในสายเดียวกัน (ทำเรื่อยไปจนกว่าจะคล่อง) พอซ้อมสายในคล่องดีแล้ว จึงเปลี่ยนมาสีสายเอกซึ่งเป็นเสียง เร โดยการใช้นิ้วนางกับนิ้วก้อยมือขวา ดันคันสีออก ปฏิบัติจนคล่อง

4. ฝึกสลับให้เกิดเสียงดังนี้

คันสี ออก เข้า ออก เข้า เสียง ซอล ซอล เร เร

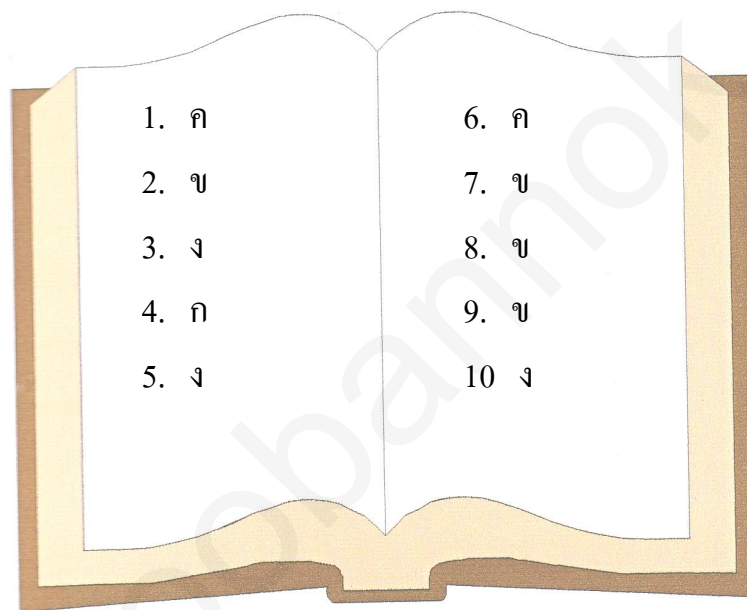

5. การดูแลรักษาขอู้

1. เมื่อเลิกเล่นให้ลดสายด้วยการบิดลูกบิดลงประมาณครึ่งรอบ แล้วเลื่อนหย่องรองสายขึ้นไว้บนขอบกระบอกลูกบิด
2. ทำความสะอาดโดยใช้ผ้าแห้งเช็ด
3. แขนหรือใส่ถุงเก็บในตู้ให้มิดชิด
4. การใส่สายขอ สายเอกใส่ที่ลูกบิดล่างเวลาขึ้นสายบิดเข้าหาตัว สายทุ้มใส่ที่ลูกบิดบน
5. สายรัดคอ รัดต่ำจากลูกบิดสายเอกประมาณ ๔-๕ นิ้ว ให้ลึกประมาณครึ่งนิ้ว
6. การหยอดสายยางสนบนกระบอกลูกบิด ให้หยอดเฉพาะตำแหน่งที่หางม้าผ่านเท่านั้น เมื่อฝุ่นยางสนเกาะกระบอกลูกบิด หลังเลิกเล่นต้องเช็ดให้แห้ง
7. หากสายขาดบ่อยๆ ให้ใช้สายเอ็นแทนก็ได้

เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน
ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับข้อด้วง

ประวัติผู้จัดทำ

ชื่อ-สกุล	นายจำเริญ อนันต์
เกิดเมื่อ	23 กันยายน 2516
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	697 ตำบลนางรอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์
การศึกษา	ครุศาสตรบัณฑิต(ค.บ.) วิชาดนตรีศึกษา
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์นางรอง ตำบลนางรอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์
ตำแหน่ง	ครู วิทยฐานะ ครูชำนาญการ